

تنش جدی میان هند و پاکستان بر سر آب دریا ها

اگر کسی بخواهد بحران آب در پاکستان را مشاهده کند کافیست منظره طول شاهراه لاهور - اسلام آباد را نظاره کرده و در وزیرآباد پنجاب، آنجا که زمانی انگلیس ها سیستم آبیاری مدرنی را ایجاد کرده بودند لحظه ای در ساحل دریای چناب بایستد. این دریا که از کوه های همالیه واقع در تبت سرچشمه گرفته، مست و غلطان در دریای سند میریخت فعلاً مانند آب آيستاده حرکت نامحسوس دارد.

حاجی محمد ارشاد که با لباس سر تا پا سفید در عقب الاغی بار با جوال های شفتل (سه برگ) روان است، با انگشت یک ساحة کشتزار گندم را نشان داده علاوه کرد: *قبلاً آب تا اینجا بالا می آمد. حالا آب کم شده زمین های ما از حاصل باز مانده و ما هر روز غریب تر شده میرویم. گناه از کیست؟* « از هند که بند های آبگردان میسازد».

در پاکستان همه فریاد میزنند «گناه از هند است» و میگویند همسایه شرقی و دشمن تاریخی کشور ما میخواهد پاکستان را از تشنه گی هلاک کند، گویا دهلی جدید از موقعیت جغرافیایی خود استفاده برده- دریای سند و پنج شاخه آن که در پنجاب با هم وصل میشوند همه از هند سرچشمه میگیرند- منابع هیدرولیک را از طریق اعمار بند های آبگردان تأمین میکند. مناقشه بر سر آب، بین دو کشور همسایه بر مناقشات دیگر (کشمیر و رقابت هستوی) علاوه میگردد. درین مورد عبدالثابت سخنگوی وزارت خارجه پاکستان گفت: «مسأله آب برای ما سوال مرگ و زنده گيست».

جنجال بر سر آب دریا ها میان دو کشور مسأله نو نیست از آغاز تقسیم خونبار هند برتانوی تا کنون وجود داشته است اما این بار اول است که پاکستان چنین فریادش را بلند کرده است.

آقای زرداری با استفاده از هر موقع یاد آوری میکند که اگر هند به این وضع دوام دهد به «تشدید خشونت‌ها که به افراطی‌گری و تروریزم خواهد انجامید»، منتج میگردد.

بنیاد گرایان اسلامی کوشش دارند با استفاده ازین فضا احساسات اهالی را تحریک و شعله ور سازند. حافظ سعید رهبر جمعیت الدعوا که خود در رابطه با حمله افراطیون (نومبر ۲۰۰۸) در بمبئی مظنون است، بیانیهٔ تحدید آمیزی را ارایه داشت: «تروریزم «هندی» آب. آب یا خون» باید گفت که آوازها از هر دو جانب چنان بلند شده اند که حتی کارشناسان بسیار جدی منطقه به این فکر افتاده اند که شاید جنگ بعدی میان دهلی و اسلام آباد که چهار جنگرا (۱۹۹۹، ۱۹۷۱، ۱۹۶۵، ۱۹۴۷) از سر گذشتانده اند اینبار بر سر آب دریای سند واقع شود.

اما حقیقت دردناک برای پاکستان اینست که حجم آب کم میشود. از سال ۱۹۴۷ به اینسو آب سند برای هر نفر درسال، از ۵۰۰۰ متر مکعب تا ۱۰۰۰۰ متر مکعب کاهش یافته است. خیزش دموگرافیک پاکستان (۱۷۰ میلیون نفوس) دلیل اصلی کمبود منابع آب است. بلند رفتن حرارت زمین که یکی از تأثیرات آن در جنوب آسیا ذوب شدن یخبندان کوه‌های همالیه است دلیل دوم را تشکیل میدهد.

آیا هند با اعمار پروژه‌های هیدرولیک به این بحران دامن میزند؟ دهلی جدید با شدت احتجاج میکند که هند در مسیر دریا‌هاییکه از خاکش به طرف پاکستان روان اند، هیچ ذخیره گاه آبی نساخته است. مطابق به قرار داد، آب این دریاها مربوط به پاکستان است و هند حق استفادهٔ محدود از آنها دارد.

علاوه از آن هند تأکید میکند که این کشور تنها ۳۹۶۲ کیلومتر مربع زمین را ازین آبها آبیاری میکنند و این رقم تنها دوثلث حقی است که قرار داد رود سند برای هندوستان قایل شده است. «پس تیزس دزدی آب یک پروپاگند افسار گسیختهٔ محض از جانب پاکستان است.» محافل رسمی هند میگویند هدف اصلی شدید شدن لحن خطابه‌های ضد هندی در اسلام آباد در حقیقت انحراف دادن افکارعامه پاکستان از بحران داخلی این کشور است. همچنان باید علاوه کرد که مسألهٔ آب رود سند میان دو ایالت پاکستان: ایالت پنجاب و ایالت سند پیوسته یک موضوع جنجالی است.

البته مسأله « دزدی آب » به مشاجره شدت میبخشد اما خود این تیزس را محافل روشنفکری پاکستان هم نمی پذیرند. تحلیلگران به این عقیده اند که تشویش پاکستان در قدم اول استراتژیک است. اسلام آباد به این وسواس است که از جانب دشمن ارثی خود آسیب پذیر است. اعمار در حدود سی بند بالای دریا های سند، چناب و جلهوم و همچنان اعمار سایر پروژه ها برای دهلی جدید عملاً امکان کنترل آب این دریا ها را بدست میدهد که در وقت بحران میتواند بر پاکستان فشار وارد کند « از خطر اینکه فردا پاکستان یا زیر آب شود و یا از تشنگی هلاک شود، این کشور خود را در حالت آسیب پذیری استراتژیک می یابد»